

Det statliga tandvårdsstödet – förbättrad information, kontroll och uppföljning

---

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

De lagändringar som utskottet tillstyrker innebär en förstärkning av Försäkringskassans nuvarande sanktionsmöjligheter, föreläggande om förhandsprövning och innehållande av ersättning. Vidare ska Försäkringskassans beslut i ärenden om statligt tandvårdsstöd gälla omedelbart.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2017.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår två motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2015/16 och 2016/17.

I propositionen behandlar regeringen fyra tillkännagivanden som rör tandvård. Utskottet delar regeringens bedömning att de får anses slutbehandlade.

I betänkandet finns en reservation (KD).

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:153 Det statliga tandvårdsstödet – förbättrad information, kontroll och uppföljning.

Två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16 och 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Det statliga tandvårdsstödet – förbättrad information, kontroll och uppföljning	5
Reservation	11
Behov av en informationsattsning, punkt 2 (KD)	11
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	12
Propositionen	12
Motion från allmänna motionstiden 2015/16	12
Motion från allmänna motionstiden 2016/17	12
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Det statliga tandvårdsstödet – förbättrad information, kontroll och uppföljning**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:153.

2. **Behov av en informationssatsning**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 40 och

2016/17:3305 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 42.

Reservation (KD)

Stockholm den 11 maj 2017

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Lennart Axelsson (S), Katarina Brännström (M), Catharina Bråkenhielm (S), Amir Adan (M), Mikael Dahlqvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Carina Herrstedt (SD), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S), Ann-Britt Åsebol (M) och Christina Östberg (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2016/17:153 Det statliga tandvårdsstödet – förbättrad information, kontroll och uppföljning. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Vidare behandlas två motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2015/16 och 2016/17.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2. Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen.

Utskottets överväganden

Det statliga tandvårdsstödet – förbättrad information, kontroll och uppföljning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår motionsyrkanden om behov av en informationsattsning.

Jämför reservation (KD).

Propositionen

Åtgärder för att motverka felaktiga utbetalningar av det statliga tandvårdsstödet

Försäkringskassan har i dag en möjlighet att besluta att en vårdgivare, för att kunna få ersättning för vissa tandvårdsåtgärder, i varje enskilt fall ska begära förhandsprövning hos Försäkringskassan. Problemet med denna sanktion är att den är väldigt resurskrävande och till följd av detta har Försäkringskassan ytterst sällan använt denna sanktion mot någon vårdgivare. Regeringen föreslår därför att beslut om förhandsprövning får begränsas till att avse en viss behandlande tandläkare eller tandhygienist, en viss mottagning eller en viss åtgärd.

Försäkringskassan har vidare enligt 4 kap. 8 § lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd en möjlighet att hålla inne utbetalning av ersättning i avvaktan på att vårdgivaren fullgör sin skyldighet att lämna uppgifter enligt 3 kap. 3 § som avser utförd tandvård, innehållet i ingångna avtal om abonnemangstandvård och uppgifter om patienternas tandhälsa. Regeringen föreslår att även i de fall där en vårdgivare inte fullgör sin skyldighet att lämna upplysningar till Försäkringskassan i ärenden om statligt tandvårdsstöd samt visa upp journal och övrigt material som rör undersökning eller behandling av en patient ska Försäkringskassan ha möjlighet att vänta med att betala ut ersättning fram till dess att rätten till ersättning har utretts. Vidare föreslås att en sådan utredning före utbetalning får begränsas till att avse en viss behandlande tandläkare eller tandhygienist, en viss mottagning eller en viss åtgärd.

Regeringen anför också att om en författning innehåller regler om när vissa preciserade beslutstyper gäller, men inte säger något om vad som gäller beträffande andra beslut enligt författningen, kan tillämpningsproblem uppkomma. Regeringen anser därför att det vore lämpligt att reglera verkställbarheten av samtliga beslut som Försäkringskassan fattar i ärenden om statligt tandvårdsstöd och föreslår att besluten ska gälla omedelbart, om inte något annat anges i beslutet. Det innebär bl.a. att Försäkringskassan kan

verkställa ett beslut om återkrav av felaktigt utbetald tandvårdsersättning genom kvittning innan beslutet om återkrav har fått laga kraft.

Det fortsatta arbetet med ett förbättrat statligt tandvårdsstöd

Regeringen anför att tandvårdsreformen bygger på att allmänheten på ett överskådligt sätt ska kunna ta del av det statliga tandvårdsstödet och betydelse för tandvårdskostnaderna. Det är därför viktigt att adekvat information om tandvårdsstöden når ut till befolkningen. I dag är informationen fragmenterad och det är svårt att få kunskap om och en heltäckande bild av de möjligheter till subvention som finns. Regeringen bedömer därför att det finns behov av förbättrad kunskap. För att stärka tandvårdspatienternas ställning bör Försäkringskassan utveckla sin webbsida om tandvårdsstödet för att bidra till en mer heltäckande information i syfte att öka kännedomen om det statliga tandvårdsstödet och, där det är relevant, även om de tandvårdsstöd som administreras och finansieras av landsting.

Regeringen gör vidare bedömningen att förstärkta insatser behövs för att nå de grupper som i dag trots behov inte besöker tandvården. Man måste göra riktade informationsinsatser för dessa grupper vid sidan av det ekonomiska stöd som kan ges inom ramen för tandvårdsstödet. Insatserna kan därmed bidra till en mer jämlik tandvård och tandhälsa. Olika aktörer behöver samarbeta i detta arbete – statliga myndigheter, landsting och kommuner. Socialstyrelsen bör i samverkan med Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan och Sveriges Kommuner och Landsting ta fram ett underlag för hur olika grupper, som trots behov inte besöker tandvården, skulle kunna få bättre information om tandvård genom befintliga former och sammanhang i bl.a. hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Enligt regeringen är ett sätt att stärka patientens ställning på tandvårdsmarknaden att göra det enkelt att kontrollera och jämföra tandvårdsgivarnas prisläge. För att åstadkomma detta behövs en väl fungerande prisjämförelsetjänst. På lång sikt kan en prisjämförelsetjänst även bidra till en förbättrad konkurrens på tandvårdsmarknaden. En sådan tjänst bör utvecklas och förvaltas av en statlig myndighet. Regeringen gav därför i december 2016 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket i uppdrag att etablera en prisjämförelsetjänst för tandvård.

Slutligen gör regeringen bedömningen att för att tandvårdsmarknaden ska fungera enligt intentionen behöver patienter kunna ställa pris mot kvalitet. Det finns därför behov av att kunna mäta kvaliteten på en viss tandvårdsmottagning. Nuvarande kvalitetsregister inom tandvården är inte tillräckliga för att ge underlag för patientinriktade kvalitetsindikatorer på vårdgivar- och mottagningsnivå. Regeringen bedömer att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utforma och genomföra en pilotenkät till tandvårdspatienter. Syftet är att undersöka möjligheten att mäta patientbedömd kvalitet på mottagningsnivå och att ge patienterna information om den.

Kvalitetsindikatorerna ska kunna inkluderas i prisjämförelsetjänsten för tandvård.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att de föreslagna ändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2017. Det behövs enligt regeringen inga övergångsbestämmelser.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3305 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 42 föreslås ett tillkännagivande om behovet av en informationsatsning i fråga om tandvårdsförsäkringen. Enligt motionärerna har grunderna i tandvårdsreformen varit bra, däremot har reformen inte gett önskade effekter i form av ökad besöksfrekvens. Ett liknande motionsyrkande finns i kommittémotion 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 40.

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen beslutade den 6 mars 2013 om tre tillkännagivanden om tandvårdsreformen (skr. 2012/13:44, bet. 2012/13:SoU10, rskr. 2012/13:161, 3 res. [M, FP, C, KD]):

Utvärdering av tandvårdsreformen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om en uppföljning av om det allmänna tandvårdsbidraget och högkostnadsskyddet är rätt utformade och att de var för sig träffar rätt målgrupper och är effektiva medel för att nå tandvårdslagens (1985:125) mål om en god tandhälsa. Därmed bifaller riksdagen motionerna [...] samt bifaller delvis motionerna [...] och [...].

Prisportal och referensprissystem i tandvårdsreformen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att följa upp vilka förutsättningar som finns för en fungerande prisportal samt hur systemet med referenspriser påverkar patientens kostnader och om det är ett effektivt medel för att ge patienter rätt information för att kunna välja tandvård till rätt pris. Därmed bifaller riksdagen motion [...] samt bifaller delvis motion [...].

Behovet av en myndighet med samlat ansvar för att patienter får rätt information

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att överväga behovet av att en myndighet får det samlade ansvaret för att patienter får rätt information vid rätt tillfälle och vilken information som bör ges så att patientens ställning stärks. Därmed bifaller riksdagen motion [...].

Riksdagen beslutade den 17 december 2013 om ett tillkännagivande om det statliga tandvårdsstödet (prop. 2013/14:1, bet. 2013/14:SoU1, rskr. 2013/14:125, 1 res. [M, FP, C, KD]):

Det statliga tandvårdsstödet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen snarast följer upp om det allmänna tandvårdsbidraget och högkostnadsskyddet är rätt utformade och att de var för sig träffar rätt målgrupper och är effektiva medel för att nå tandvårdslagens (1985:125) mål om en god tandhälsa. Därmed bifaller riksdagen motionerna [...] och avslår motionerna [...] och [...].

*Propositionen***Utvärdering av tandvårdsreformen**

Som framgår ovan gör regeringen (avsnitt 6.1.2) bedömningen att förstärkta insatser behövs för att nå de grupper som i dag trots behov inte besöker tandvården. Man måste göra riktade informationsinsatser för dessa grupper vid sidan av det ekonomiska stöd som kan ges inom ramen för tandvårdsstödet. Insatserna kan därmed bidra till en mer jämlik tandvård och tandhälsa. Olika aktörer behöver samarbeta i detta arbete – statliga myndigheter, landsting och kommuner. Socialstyrelsen bör i samverkan med Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan och Sveriges Kommuner och Landsting ta fram ett underlag för hur olika grupper, som trots behov inte besöker tandvården, skulle kunna få bättre information om tandvård genom befintliga former och sammanhang i bl.a. hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Vidare gör regeringen (avsnitt 6.3.2) bedömningen att en god munhälsa är en förutsättning för en god allmänhälsa och ett gott välbefinnande. Det saknas i dag kunskap om mun- och tandhälsans bestämningsfaktorer och om situationer och sammanhang där det finns goda förutsättningar att verka för förändringar som främjar en förbättrad tand- och munhälsa. Regeringen bedömer att Folkhälsomyndigheten bör få i uppdrag att ta fram ett underlag som redogör för kunskapsläget när det gäller mun- och tandhälsans bestämningsfaktorer som en grund för att identifiera hälsofrämjande insatser inom området.

Slutligen gör regeringen (avsnitt 7) bedömningen att med anledning av de socioekonomiska skillnaderna i tandhälsa och mot bakgrund av regeringens mål att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation avser regeringen att tillsätta en utredning om tandvårdssystemet. Utredningen bör bl.a. få i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder som kan bidra till att minska de socioekonomiska skillnaderna i tandhälsa t.ex. genom att fler regelbundet och i förebyggande syfte söker tandvård.

Genom dessa bedömningar anser regeringen att tillkännagivandet när det gäller denna punkt är slutbehandlat.

Prisportal och referensprissystem i tandvårdsreformen

Som framgår ovan gör regeringen (avsnitt 6.1.3) bedömningen att ett sätt att stärka patientens ställning på tandvårdsmarknaden är att göra det enkelt att kontrollera och jämföra tandvårdsgivarnas prisläge. För att åstadkomma detta behövs en väl fungerande prisjämförelsetjänst. På lång sikt kan en prisjämförelsetjänst även bidra till en förbättrad konkurrens på

tandvårdsmarknaden. En sådan tjänst bör utvecklas och förvaltas av en statlig myndighet. Regeringen gav därför i december 2016 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket i uppdrag att etablera en prisjämförelsetjänst för tandvård. Genom det uppdraget är denna del av tillkännagivandet enligt regeringen slutbehandlat.

I betänkandet Ett tandvårdsstöd för alla – fler och starkare patienter (SOU 2015:76) analyseras referensprissystemet. Slutsatsen är att det finns en korrelation mellan referenspriserna och vårdgivarpriserna. Vidare konstateras i betänkandet att referenspriserna ger patienterna ett stöd när de ska värdera vårdgivarnas priser. Regeringen bedömer att systemet med referenspriser i nuläget fungerar tillfredsställande och att tillkännagivandet när det gäller referenspriser är slutbehandlat.

Behovet av en myndighet med samlat ansvar för att patienter får rätt information

Som framgår ovan anför regeringen (avsnitt 6.1.1) att tandvårdsreformen bygger på att allmänheten på ett överskådligt sätt ska kunna ta del av det statliga tandvårdsstödet innebär och betydelse för tandvårdskostnaderna. Det är därför viktigt att adekvat information om tandvårdsstöden når ut till befolkningen. I dag är informationen fragmenterad och det är svårt att få kunskap om och en heltäckande bild av de möjligheter till subvention som finns. Regeringen bedömer därför att det finns behov av förbättrad kunskap. För att stärka tandvårdspatienternas ställning bör Försäkringskassan utveckla sin webbsida om tandvårdsstödet för att bidra till en mer heltäckande information i syfte att öka kännedomen om det statliga tandvårdsstödet och, där det är relevant, även om de tandvårdsstöd som administreras och finansieras av landsting.

Regeringen har som framgår ovan för avsikt att ge Försäkringskassan i uppdrag att förbättra informationen till allmänheten och tandvårdspatienter. Regeringen anser att tillkännagivandet om denna punkt därmed är slutbehandlat.

Det statliga tandvårdsstödet

I likhet med vad som anges ovan om tillkännagivandet om utvärdering av tandvårdsreformen anser regeringen att tillkännagivandet om det statliga tandvårdsstödet är slutbehandlat genom de bedömningar som görs i denna proposition.

Regeringens skrivelse 2016/17:75

I regeringens skrivelse 2016/17:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2016 behandlas de riksdagsskrivelser som gäller de aktuella tillkännagivandena (s. 72 f.). Enligt regeringen bedöms skrivelserna kunna slutbehandlas när den nu aktuella propositionen lämnas till riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det inte har väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

När det gäller motionsyrkanden om behov av en informationssatsning konstaterar utskottet att regeringen bedömer att Försäkringskassan bör utveckla sin webbsida om tandvårdsstödet för att bidra till en mer heltäckande information och att förstärkta insatser behövs för att nå de grupper som i dag trots behov inte besöker tandvården. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen. Motionerna 2015/16:2568 (KD) yrkande 40 och 2016/17:3305 (KD) yrkande 42 bör därför avslås.

Slutligen konstaterar utskottet att regeringen i propositionen behandlar fyra tillkännagivanden som rör tandvård. Utskottet delar regeringens bedömning att de får anses slutbehandlade.

Reservation

Behov av en informationssatsning, punkt 2 (KD)

av Emma Henriksson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 40 och
2016/17:3305 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 42.

Ställningstagande

Grunderna i tandvårdsreformen har varit bra, däremot har reformen inte gett önskade effekter i form av ökad besöksfrekvens. Jag anser därför att regeringen bör se över behovet av en informationssatsning i fråga om tandvårdsförsäkringen.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:153 Det statliga tandvårdsstödet – förbättrad information, kontroll och uppföljning:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

Motion från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en informationssatsning om tandvårdsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:3305 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en informationssatsning i fråga om tandvårdsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen
(2008:145) om statligt tandvårdsstöd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd

dels att 4 kap. 6, 8 och 9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 4 kap. 8 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.**6 §**

Om en vårdgivare

1. i väsentlig utsträckning har åsidosatt bestämmelserna i denna lag, eller i föreskrifter, som meddelats med stöd av lagen, om vårdgivares skyldigheter eller förutsättningarna för ersättning, och

2. det finns skäl att anta att vårdgivaren kommer att fortsätta att i väsentlig utsträckning åsidosätta bestämmelserna, *får Försäkringskassan besluta att vårdgivaren, för att kunna få ersättning för vissa tandvårdsåtgärder, i varje enskilt fall ska begära förhandsprövning hos Försäkringskassan. Ett sådant beslut får gälla högst ett år.*

Försäkringskassan får besluta att en vårdgivare, för att kunna få ersättning för vissa tandvårdsåtgärder, i varje enskilt fall ska begära förhandsprövning hos Försäkringskassan, om

1. *vårdgivaren i väsentlig utsträckning har åsidosatt bestämmelserna i denna lag, eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, om vårdgivares skyldigheter eller förutsättningarna för ersättning, och*

2. *det finns skäl att anta att vårdgivaren kommer att fortsätta att i väsentlig utsträckning åsidosätta bestämmelserna.*

Ett beslut om förhandsprövning får gälla högst ett år. Beslutet får begränsas till att avse en viss behandlande tandläkare eller tandhygienist, en viss mottagning eller en viss åtgärd.

8 §

För att vårdgivaren ska kunna få ersättning enligt denna lag, ska ansökan om ersättning ges in till Försäkringskassan inom två veckor från det att den tandvårdsåtgärd för vilken ersättning begärs har slutförts. Om det finns särskilda skäl, kan Försäkringskassan betala ut ersättning även om ansökan har kommit in för sent.

Försäkringskassan ska betala ut ersättning inom två veckor från det att ansökan kom in. Om det finns särskilda skäl får ersättning betalas ut senare. Försäkringskassan får hålla inne utbetalning av ersättning i avvaktan på att vårdgivaren fullgör sin uppgiftsskyldighet enligt 3 kap. 3 §.

8 a §

Försäkringskassan ska betala ut ersättning inom två veckor från det att ansökan kom in.

Om en vårdgivare inte fullgör sin uppgiftsskyldighet enligt 3 kap. 2 och 3 §§, får Försäkringskassan vänta med att betala ut ersättning till dess att rätten till ersättning har utretts. En sådan utredning före utbetalning får begränsas till att avse en viss behandlande tandläkare eller tandhygienist, en viss mottagning eller en viss åtgärd.

Utöver de fall som anges i andra stycket får Försäkringskassan betala ut ersättning senare än den tidpunkt som anges i första stycket om det finns särskilda skäl.

9 §¹

Om inte annat följer av denna lag, gäller i tillämpliga delar följande bestämmelser i socialförsäkringsbalken för ärenden om statligt tandvårdsstöd:

- 107 kap. 9, 10, 12, 17 och 18 §§ om utmätning, preskription och skadestånd m.m.,
- 108 kap. 2, 11, 15, 16, 19 och 21 §§ samt 22 § första stycket om återbetalningsskyldighet och ränta m.m.,
- 110 kap. 13 §, 14 § 1 och 2 samt 31 § och 115 kap. 4 § om uppgiftsskyldighet m.m.,
- 113 kap. 2–17, 19, 20 och 21 §§ om ändring, omprövning och överklagande.

Bestämmelserna i 108 kap. 2, 11, 15, 16, 19 och 21 §§ samt 22 § första stycket socialförsäkringsbalken gäller dock inte i förhållande till vårdgivare.

¹ Senaste lydelse 2013:110.

Försäkringskassans beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.